

Els membres

Nous membres

SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA

Membres numeraris

Immaculada Lorés i Otzet

Immaculada Lorés i Otzet, nascuda a Barcelona l'any 1961, es va llicenciar en història de l'art a la Universitat de Barcelona l'any 1984, i es va doctorar a la mateixa Universitat l'any 1991, amb la tesi *L'escultura dels claustres de la catedral de Girona i del monestir de Sant Cugat del Vallès*. Va iniciar la seva tasca docent, l'any 1988, a la Facultat de Lletres de l'Estudi General de Lleida, aleshores integrat a la Universitat de Barcelona, fins que va esdevenir Universitat de Lleida, l'any 1992. Sempre com a docent de la Universitat de Lleida, va esdevenir-ne professora titular l'any 1997 i catedràtica el desembre de 2017. La seva autèntica vocació com a ensenyant i el seu compromís amb la millora de la qualitat de la docència l'han portat a assumir no poques responsabilitats en l'àmbit de la gestió acadèmica a la universitat: vicedegana i cap d'estudis de la Facultat de Lletres (1995-1997), adjunta al rector de la Universitat per a la reforma dels plans d'estudis de la Facultat de Lletres (1997-1998), directora del Departament d'Història de l'Art i Història Social (1998-2001), vicedegana (2001-2006) i degana (2007-2010) de la Facultat de Lletres.

Des de l'any 1996, Immaculada Lorés és membre d'un equip de recerca —fundat per ella mateixa i dirigit per Milagros Guàrdia—, que és reconegut per l'abast i l'excel·lència de la seva producció científica; em refereixo a *Ars Picta*, acrònim de Anàlisi i Recerques

sobre Pintura i Iconografia Tardoantiga i Altmedieval, residenciat a la Universitat de Barcelona, que ha obtingut projectes competitius de manera continuada, tant del Ministeri com de la Generalitat, que el va reconèixer i finançar com a Grup Consolidat des de 2005. Des de 2017, però, en fusionar-se amb un altre equip que treballa sobre patrimoni arqueològic, ha pres el nom 3DPatrimoni. Estudi, Digitalització, Documentació i Divulgació del Patrimoni Artístic i Arqueològic: Recerca i Transferència.

En el marc d'aquestes línies de recerca, Immaculada Lorés ha publicat una gran quantitat de treballs —llibres, articles, capítols de llibres, contribucions a congressos—, tant en publicacions catalanes com internacionals, que acrediten un rigor acadèmic i una amplitud d'interessos notabilíssims i que constitueixen aportacions imprescindibles a la història de l'art català medieval, especialment del període romànic, per bé que no hi falten treballs dedicats a altres episodis precedents de l'art tardoantig i altmedieval. Un dels temes que l'ha ocupat d'una manera més persistent, d'ençà de la tesi doctoral i fins avui, ha estat sens dubte l'escultura romànica i la seva lectura dins del context arquitectònic i en relació amb els espais i els seus usos i qualificació litúrgics, responent d'una manera intel·ligent a un fecund corrent actual de la historiografia medievalista que, com és sabut, ha experimentat un «gir» litúrgic i funcional, tot insistint en aspectes com l'enfocament topolíturgic i l'estudi de l'ecosistema de les imatges, en la seva topografia. És el que ha aplicat de manera particular a l'estudi de l'escultura dels claustres de la catedral de Girona i de Sant Cugat del Vallès, amb treballs publicats en el *Butlletí del MNAC* (2003) i en publicacions internacionals, com *Les Cahiers de Saint-Michel de Cuxa* (2015) i *Medioevo, Arte e Storia* (Parma, 2008). Aquesta perspectiva no li ha fet oblidar, tanmateix, altres enfocaments que continuen essent fonamentals en la nostra disciplina, com l'anàlisi estilística, els problemes atributius i la crítica d'autenticitat, la qüestió de la circulació i la transmissió dels models, el paper respectiu i les relacions entre promotors i artistes, etcètera. No podem deixar de subratllar, en definitiva, el rigor amb què Immaculada Lorés ha sabut combinar, alternar i sobretot integrar una àmplia gamma de temàtiques i d'estratègies metodològiques.

Són nombrosos els monuments de l'arquitectura i de l'art catalans d'època altmedieval i romànica que han centrat l'atenció d'Immaculada Lorés, als quals ha dedicat un gran nombre de publicacions, que de vegades tenen en compte el conjunt del monument i altres vegades aspectes més parcials i d'un interès especial. Recordem, per exemple, els seus treballs sobre els monestirs de Sant Pere de Rodes (amb un llibre que és la primera monografia sencera sobre el conjunt), de Santa Maria de Ripoll, de Sant Miquel de Cuixà, de Sant Andreu de Sureda, de Sant Cugat del Vallès, sobre les catedrals romàniques de Girona, de Barcelona i de Roda d'Isàvena (en aquest cas, amb publicacions internacionals

recents, com la contribució a un llibre publicat per Picard, o articles a *Hortus Artium Medievalium*), o la catedral tardoromànica de Lleida, la Seu Vella i, finalment, Sant Climent de Taüll. Val a dir que Lorés no s'ha limitat a fer aportacions valuoses a l'estudi de l'escultura del segle XII, el focus clàssic de la historiografia romànica a Catalunya, sinó que, prestant l'atenció que mereixen els testimonis textuais referits a obres desaparegudes, ha insistit també en els orígens de l'escultura monumental al segle XI, especialment en la primera meitat d'aquesta centúria, en el moment inicial del romànic. D'altra banda, ha proposat també noves lectures i ha corregit sovint les cronologies que s'havien adjudicat a alguns dels conjunts clau del nostre primer romànic, com Sant Pere de Rodes, Ripoll o Cuixà.

Un altre tret característic en la recerca de Lorés ha estat sens dubte l'accent que sempre, i encara de manera progressivament creixent, ha posat en la consideració de les «biografies» seculares dels conjunts del romànic català, la transformació del monument al llarg del temps, incloent-hi el moment de la recuperació i la restauració des de finals del segle XIX i, sobretot, al llarg del segle XX. Les vicissituds històriques i les intervencions han modificat, de vegades d'una manera radical, la percepció i la lectura que avui en podem fer, i, en aquest sentit, cal tenir-les sempre presents, però Lorés no ha perdut mai de vista l'interès que tenen també *per se* les intervencions i les lectures retrospectives dels monuments de l'arquitectura i l'art medievals, i en aquesta línia ha dedicat un interès poc freqüent —si més no, poc habitual per la seva intensitat— a les lectures contemporànies d'aquests monuments, des del primer impuls de l'esperit conservacionista i l'historicisme vuitcentistes, passant per les aportacions dels pioners de la historiografia del segle XX, com Puig i Cadafalch o mossèn Josep Gudiol i Cunill, per les grans campanyes de prospecció, descoberta i salvament de la nostra pintura mural romànica, i fins a les polítiques, els projectes i els debats més actuals sobre la conservació, la interpretació i la difusió del nostre patrimoni artístic. De mossèn Gudiol, per exemple, en va trobar el manuscrit de la memòria inèdita de l'expedició de l'IEC a la Vall d'Aran i la Ribagorça, del 1907, i l'ha publicada el 2013 en un llibre signat conjuntament amb Milagros Guàrdia, *El Pirineu romànic vist per Josep Gudiol i Emili Gandia*.

Un terreny, en definitiva, en el qual la mateixa Immaculada Lorés no només ha fet sentir la seva veu autoritzada, sinó que ha col·laborat en diversos projectes, n'ha liderat alguns i ha prestat el seu assessorament en d'altres. Sense temps per a esmentar totes aquestes aportacions, recordaré almenys la seva participació en la redacció del Pla Director de la Seu Vella de Lleida (1992), o l'elaboració del Pla de Museus de Lleida (1993), per encàrrec de l'Ajuntament d'aquesta ciutat. Immaculada Lorés va treballar durant un temps al Museu Nacional d'Art de Catalunya com a conservadora d'art romànic (1991-1993),

comissariat en aquell moment una exposició pionera sobre la descoberta i els primers estudis de la pintura mural romànica. I, posteriorment, ha continuat col·laborant amb altres institucions patrimonials en tasques de comissariat, assessorament i recerca científica: comissariat l'exposició «Proemium» per al Museu de Lleida Diocesà i Comarcal (1997), treballant en l'inventari del fons lapidari medieval del Museu d'Història de Barcelona (2002), elaborant el projecte museològic i museogràfic del Museu de Sant Cugat del Vallès (2012-2013), comissariat l'exposició «*Sub tuum presidium*: la imatge de la Mare de Déu al bisbat de Solsona» (2016), etcètera.

Aquest interès i aquest compromís amb la gestió i la conservació del patrimoni historicoartístic també s'han traslladat i s'han vehiculat a través de la seva tasca docent, en un procés de «transferència» —per dir-ho així— d'anades i vingudes, de sinergies i de diàleg entre la recerca, la gestió, la difusió i l'ensenyament superior. És, finalment, aquest triple compromís amb la recerca, la cura del patrimoni i la docència, junt amb l'excel·lència dels resultats, sense oblidar el seu compromís amb el país i la seva llengua, allò que ens porta a proposar la candidatura de la professora Immaculada Lorés per a la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC.

Text llegit pel senyor Rafael Cornudella i Carré en el Ple del dia 8 de novembre de 2018

Patrici Pojada

Patricí Pojada va néixer a Pàmies, País de Foix, el 5 de novembre de 1965. Actualment és catedràtic d'història moderna de la Universitat de Perpinyà. L'any 1996 es va doctorar a la Universitat de Tolosa II, amb una tesi sobre la història de la Vall d'Aran al segle XVII dirigida per Jean-Pierre Amalric, que seria publicada dos anys més tard amb el títol *Une vallée frontière dans le Gran Siècle. Le Val*